

Joxe Mari Satrustegi (1930-1903) G.B.

Gillermo ETXEBERRIA

Satrustegi jaunaren gaixotasunaren berri jakin genuenean, guz-
tiz asaldatu ginen, bai baikenekien haren osasun onaren berri. Hase-
rako berri txarra ondoren, hobera egin zuela eta, aski itxaropentsu
sentitu ginen gisako gaixotasuna gainditzeko hainbat indar bazuela
uste izan baikenuen. Zoritxarrez, haren heriotzaren berri eman zitza-
gun martxoaren 28an, bezperan zendu baitzen Iruñeko *Bideko Ama*
Ospitalean.

Tamalez, pertsonaia handi bat galdu du euskarak Nafarroan.
Lehen, duela ez asko, Jimenez Jurio jauna, orain Jose Mari Satruste-
gi. Adorerik galdu gabe, halere, esan daiteke jaio direla berriak haren
ildoari jarraituko diotenak.

EGAN-en Satrustegirekin aurrez aurre eta telefonoz hitz egiteko
parada izan dugu. Beti izan da guretzat pertsonaia hurbila, hitz erraz
eta atseginekoa eta lana eskatzea aski izaten zen haren baietza
eskuratzeke. Horren lekuko dira azken urteetan aldizkarian argitaratu
dituen idazlanak.

Jose Mari Arruazun jaio zen 1930ko azaroaren 15ean. Iruñeko
Apaizetxean ikasi ondoren apaiztu zen 1955. urtean. Erretore lanak
egin zituen Madotzen, Luzaiden eta Urdiainen. Nafarroako Euskararen
azken 50 urteetako erreferentzia garbienetakoa da bera.

Luzea da haren lan izugarria aipatzea. Andres Iñigok, 1997an
Euskaltzaindiaren Nafarroako ordezkartzan ordezkatu zuenak esaten
digunez, "luzeegia litzateke bere lan izugarria aipatzea: 24 liburu,
mila artikulua baino gehiago..."

1957an euskaltzain urgazle eta 1963an euskaltzain oso izenda-

tua "Luzaideko otoi tipiak" izanik sarrera hitzaldia, Euskaltzaindiari osoki emana bizi izan da. Bertako idazkari 14 urtez, Nafarroako ordezkari beste hamazortiz. Duela 35 urte *Fontes Linguae Vasconum - studia et documenta* - sortu zuen eta bertako idazkari izana gaur arte Gobernuo Viana Printzea Institutuzarekin. Vianako Printzea Institutuzarekin Euskara Sustapen Sailaren sorreran eta ibileran aitzindaria, halanola ikastolen sorreran. Nafarroako Gobernuo Kontseiluko Aholkulari 1988 eta 1993 urteetan. Urte luzez aritua *Onomastica Batzordean*. Buenos Airesko Euskal Ikaskuntza Institutu amerikarreko eta Juan de Garai Argentinako Euskal Kultura-ko partaide. Medizinarekin historia Elkarteko sortzaleetakoa, *Les Amis de la Vieille Navarre* eta *Eusko Ikaskuntza*ko partaide.

Etengabe hitzaldiak emanak batik-bat etnografikoak. 70. hamarkadan, bost urtetan Deustuko Unibertsitatean Udako Ikastaroko irakasle. Bestalde, bost urtetan Euskal Herriko Unibertsitatean Medicina graduondoko ikasleei hitzaldiak emana. Iruñeko Teologia Ikaskuntza-ko Zentro Nagusian Antropologiako ikastaroak paratu zituen 2001. urtean Iruñeko Udako Euskal Unibertsitateko ikastaroak ireki zituen honako lanarekin: "*Nafarroako egoera 25 urteren buruan*".

Sari asko eta asko eskuratu zituen: 1997. urtean, Armenian, Hizkuntzen Nazioarteko Akademiako ohorezko kide. Iruñeko Kutxa Muzikala 75. urtemuga dela eta antolatu lehiaketaren irabazle *Ekaitza* lanaren bidez. 2001. urtean Bizkaiko Ikastolek Abusuko Ibilaldian beste sei lagunekin batera saritua izan zen bere onomastika eta Toponimia lanengatik. 2002. urtean *Euskal Herria* irratia *Larreko Saria* eman zion. Urte berean *Manuel Irujo* saria eskuratu zuen eta bestalde *EIZIE* k Ohorezko partaide izendatu zuen.

*Egunkari*ko azken berriek ilundu zituzten azken egunetan haren hurbileko lagunek esan digutenez.

Horra Satrustegiren lan nagusiak: *La Puerta de España en el Camino de Santiago*, 1962, "*Bordel Bertsularia*", 1965, *Luzaideko kantiak*, 1967, *Laminzulo*, 1973, *Intzaur koskailu*, 1973, *Solsticio de invierno*, 1974, *Euskaldunen seksu bideak*, 1975, *Ekaitza*, 1972, *Euskal Izendegia*, 1972, 1977, 1983, *Ipuin Miresgarriak*, 1980, *Mitos y creencias*, 1980, *Lapur zuriak*, 1981, *Comportamiento sexual de los vascos*, 1981, *Californiatik kantuz*, 1983, *Axelko eta Otsoko*, 1983, *Euskal testu zaharrak*, 1987, *Antropología y Lengua*, 1989, *Mattin Mottela*, 1997, *J. Frantzisko Aizkibel*, *Bidegileak*, 1998), *Sakanerri barrena*, 1999, *Alexander Tapia*, *Bidegileak*, 2000, *Perpetua Saragueta*, *Bidegileak*, 2001.